

Sakspapirer for Formannskapet

Saksnr.: Utvalg
86/09 Formannskapet

Møtedato
17.03.2009

HØRING OM LOV OM SOSIALE TJENESTER I ARBEIDS- OG VELFERDSFORVALTNINGEN

Arkivsaknr.
09/5676

Møtedato:
17.03.2009

Møtesaksnr.
86/09

Forslag til vedtak:

Formannskapet vedtar rådmannens kommentarer og forslag til høringsuttalelse

Saksutredning:

Høringsuttalelse: Forslag om lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Innledning

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har sendt ut på høring forslag til lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Med dette lovforslaget blir de kommunale tjenestene som skal inngå i NAV-kontorene regulert i en egen lov.

Bakgrunn og målsettinger

For å tydeliggjøre sammenhengen mellom de sosialfaglige og arbeidsrettede virkemidlene foreslår departementet at sosialtjenestelovens regler om økonomisk stønad, midlertidig husvære/botilbud, kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønad og regler om opplysning, råd og veiledning **samles i en egen lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen.**

Det foreslås å lovfeste en plikt til internkontroll for kommunen, og tilsyn med kommunens forvaltning av økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsprogram.

I mars 2008 ble Sosial- og helsedirektoratets ansvar knyttet til viktige deler av sosial- og velferdspolitikken flyttet til Arbeids- og velferdsdirektoratet. Oppgavene som ble overført omfatter primært fag- og forvaltningsansvaret for økonomisk sosialhjelp, kvalifiseringsprogrammet, midlertidig husvære og økonomisk rådgivning. I tillegg ble direktoratets ansvar for gjennomføring av enkelte tiltak knyttet til regjeringens handlingsplan mot fattigdom overført.

Lovforslaget innebærer et skille mellom kommunale tjenester av hovedsakelig økonomisk/arbeidsrettet karakter og kommunale helse- og omsorgstjenester. De obligatoriske kommunale tjenestene i NAV-kontoret får med lovforslaget en særskilt lovforankring. Kommunens plikter etter gjeldende sosialtjenestelov blir verken innskrenket eller utvidet med lovforslaget, med unntak av plikten til å føre internkontroll som foreslås innført i § 2-1 annet ledd. Lovforslaget påvirker heller ikke grensen mellom kommunens og statens ansvarsområder i arbeids- og velferdsforvaltningen, men legger til rette for samarbeidet mellom kommunale og statlige tjenester som gjennomføres med NAV-reformen og opprettelsen av NAV-kontorene.

Enkelte hovedmomenter i forslaget:

Lovens struktur og oppbygging er ment å tydeliggjøre kommunens ansvar, oppgaver og den enkeltes rettigheter.

Fylkesmannens tilsyn med kommunen utvides etter dette forslaget til også å omfatte forvaltningen av økonomisk stønad og kvalifiseringsprogram. Etter gjeldende sosialtjenestelov er kommunens forvaltning av disse tjenestene ikke undergitt statlig tilsyn, mens fylkesmannen siden 2003 har hatt tilsyn med det øvrige tjenestetilbudet etter loven, herunder kommunens tildeling av midlertidig husvære. Det foreslås også at kommunens plikt til å føre internkontroll utvides tilsvarende.

Om tilsyn og internkontroll

Regler om tilsyn og internkontroll for NAV-kontorets forvaltning av sosiale tjenester vil ha to hovedformål. Tilsynet vil styrke brukernes rettssikkerhet ved å kontrollere at virksomhetens styringssystem sikrer at saksbehandlingen følger gjeldende regelverk, herunder at stønad til

Trondheim kommune

livsopphold utmåles på grunnlag av en individuell og konkret behovsvurdering. Et annet formål vil være å påse at virksomheten ved sin internkontroll innretter de sosiale tjenestene mot de rette målgrupper, og at det skjer en samordning av saksbehandlingen innad i NAV-kontoret og mot andre tjenesteområder.

Krav om systematiske internkontrolltiltak innebærer at kommunene skal kunne vise hvordan de krav som er stilt i lover og forskrifter blir overholdt, og understreker kommunens ansvar for å følge lover og forskrifter, uavhengig av statlige myndigheters kontroll og tilsyn. Internkontrollarbeid skal ikke konsentreres om kontroll i snever forstand, men sette søkelyset på oppfølging og forbedring. Internkontroll omfatter derfor det å utarbeide og følge opp systematiske forbedringsprosesser.

Klipp fra loven med kommentarer

§ 1-1 *Lovens formål*

Formålet med loven er å bidra til sosial og økonomisk trygghet for den enkelte, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet.

Loven skal bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer.

Utformingen av lovens formålsbestemmelse foreslås noe endret i forhold til gjeldende sosialtjenestelov. Formålet utvides til også å skulle fremme overgang til arbeid. Departementet ønsker, slik loven nå fremstår, å tydeliggjøre at en av målsettingene med loven er å gi støtte til at den enkelte skal kunne forsørge seg selv gjennom deltakelse i arbeidslivet. Dette understreker også det forhold at økonomisk stønad er ment å være en midlertidig ytelse.

Rådmannens kommentar:

Rådmannen mener formuleringen i formålsparagrafen viser sammenhengen mellom mål for arbeidsmarkedspolitikken og sosialpolitiske målsettinger. Å kunne forsørge seg selv av eget arbeid er et mål for de fleste, men det er viktig å påpeke at de som ikke kan leve av eget lønnsarbeid også skal sikres sosial og økonomisk trygghet. Det blir en utfordring å ivareta målet om aktiv deltagelse og sosial inkludering, hvis målet om arbeid blir ansett som det viktigste. Rådmannen vil påpeke NAVs ansvar for å arbeide for **hele** befolkningen, ikke bare de som er i stand til å delta i lønnet arbeid.

§ 2-3 *Krav til forsvarlighet*

Tjenester som gis etter denne loven skal være forsvarlige.

Departementet mener at kravet om forsvarlige tjenester bør komme direkte til uttrykk i en egen lovbestemmelse, jf. lovforslagets § 2-3. Bestemmelsen vil ikke pålegge kommunene nye plikter, men er en videreføring av gjeldende rett på sosialtjenestelovens område. Kommunens ansvar for at tjenestene er forsvarlige innebærer et ansvar for at tjenestene er forsvarlige både når det gjelder innhold og omfang.

Forsvarlige tjenester forutsetter at tjenestene er tilgjengelige og at de holder et kvalitativt nivå som er i samsvar med samfunnsutviklingen og gjeldende norm for godt sosialfaglig arbeid.

Rådmannens kommentar:

Rådmannen støtter tydeliggjøringen av krav til forsvarlighet.

§ 2-4 *Plikt til å rådføre seg med tjenestemottaker*

Tjenestetilbudet skal så langt som mulig utformes i samarbeid med tjenestemottaker. Det skal legges stor vekt på hva vedkommende mener.

Trondheim kommune

Rådmannens kommentar

Rådmannen støtter kravet om å rådføre seg med tjenestemottaker. Dette må følges opp gjennom arbeidet med internkontroll og utformingen av rutiner.

§ 3-1 *Generell forebyggende virksomhet*

Kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen skal gjøre seg kjent med levekårene i kommunen, vie spesiell oppmerksomhet til trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale problemer, og søke å finne tiltak som kan forebygge slike problemer.

Kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen skal søke å legge forholdene til rette for å utvikle og styrke sosialt fellesskap og solidaritet i nærmiljøet.

§ 3-5 *Boliger til vanskeligstilte*

Kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen skal medvirke til å skaffe boliger til vanskeligstilte personer som ikke selv kan ivareta sine interesser på boligmarkedet.

§ 4-1 *Opplysning, råd og veiledning*

Kommunen skal gi opplysning, råd og veiledning som kan bidra til å løse eller forebygge sosiale problemer. Kan kommunen ikke selv gi slik hjelp, skal den så vidt mulig sørge for at andre gjør det.

Rådmannens kommentar:

Slik teksten i paragrafene er formulert ser det ut til at det er **kommunen** i arbeids og velferdsforvaltningen som skal gjøre seg kjent med levekårene for å sette inn tiltak for å forebygge sosiale problemer. Er det bare kommunens del i arbeidet som har ansvar for å forebygge? Forslaget om lov om sosialtjenester i arbeids og velferdsforvaltningen skal regulere kommunens ansvar. Rådmannen vil påpeke at det er avgjørende at alt arbeid i det lokale NAV, og alle virkemidler som NAV disponerer, må kunne brukes i arbeidet med å forebygge sosiale problemer. I § 3-5 og § 4-1 brukes også formuleringen "kommunen i arbeid og velferdsforvaltningen" på samme måte. Dette er etter rådmannens mening presiseringer som kan bidra til å videreføre tradisjonen med å dele opp i kommunalt og statlig ansvar på en slik måte at tjenestemottakerne ikke møter et samlet tjenestetilbud i NAV.

§ 4-2 *Stønad til livsopphold*

De som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, har krav på økonomisk stønad.

Stønadens bør ta sikte på å gjøre vedkommende selvhjulpen.

§ 4-3 *Stønad i særlige tilfeller*

Kommunen kan i særlige tilfeller, selv om vilkårene i § 4-2 ikke er tilstede, yte økonomisk hjelp til personer som trenger det for å kunne overvinne eller tilpasse seg en vanskelig livssituasjon.

Rådmannens kommentar:

§ 4-2 . Her burde det vært påpekt at det er **kommunens** ansvar å sørge for økonomisk stønad til de som ikke kan sørge for eget livsopphold gjennom arbeid eller andre gjeldende økonomiske rettigheter. § 4-3. Det kan virke ulogisk at det her igjen påpekes at det er kommunen som kan innvilge stønad i særlige tilfeller når kommunens ansvar ikke framheves i § 4 -2 .

§ 5-1 *Kvalifiseringsprogram*

Kvalifiseringsprogram gjelder for personer i yrkesaktiv alder med vesentlig nedsatt arbeids- og inntektsevne og ingen eller begrensede ytelser til livsopphold etter folketrygdloven eller

Trondheim kommune

arbeidsmarkedsloven.

Rett til kvalifiseringsprogram forutsetter at

- a) søkeren har gjennomgått en arbeidsevnevurdering,
- b) tett og koordinert bistand gjennom deltakelse i programmet vurderes som hensiktsmessig og nødvendig for å styrke vedkommendes mulighet for deltakelse i arbeidslivet, og
- c) arbeids- og velferdsforvaltningen kan tilby et tilpasset program.

For den tiden en person deltar i et kvalifiseringsprogram, har vedkommende rett til kvalifiseringsstønad etter bestemmelsene i § 5-7.

§ 5-2 *Kvalifiseringsprogrammets innhold*

Programmet skal inneholde arbeidsrettede tiltak og arbeidssøking og kan inneholde andre tiltak som kan være med på å støtte opp under og forberede overgang til arbeid.

Med andre tiltak menes opplæringstiltak, motivasjonstrening, mestringstrening og lignende. Det kan settes av tid til helsehjelp, opptrening, egenaktivitet m.v.

Innholdet i programmet skal tilpasses den enkeltes behov og forutsetninger.

Rådmannen kommentar

Rådmannen er glad for formuleringene om at Kvalifiseringsprogram først og fremst skal tilbys de som har nedsatt arbeids og -inntekstevne. Dette innebærer etter rådmannens mening at mottakere av økonomisk sosialhjelp skal prioriteres. Det vil trolig bli nødvendig med ytterligere presiseringer på dette punktet. Det er svært utfordrende for de ansatte i NAV, og for tjenestemottakerne, å lage programmer som er tilpasset den enkeltes behov og forutsetninger. Derfor er det avgjørende at det etableres enkle rutiner og tydelige forskrifter som kan medvirke til at det kan brukes mest tid sammen med brukerne.

§ 7-3 *Fylkesmannens tilsynsvirksomhet*

Fylkesmannen skal føre tilsyn med kommunens virksomhet etter kapitlene 4 og 5, og skal påse at virksomheten drives i samsvar med loven og forskriftene til loven. Fylkesmannen skal også føre tilsyn med at påbudet i § 3-6 første ledd blir overholdt.

Rådmannens kommentar

Rådmannen støtter beslutningen om at Fylkesmannen skal føre tilsyn med kommunens virksomhet, men vil påpeke at det igjen framkommer at det er kommunens arbeid det skal føres tilsyn med. Er det mulig å føre tilsyn bare med kommunens arbeid? Statens og kommunens arbeid henger så sterkt sammen at det kan bli vanskelig å skille hvem som har ansvar for hva.

Generell kommentar

Rådmannen vil anbefale at alle formuleringene i lovforslaget gjennomgås med tanke på å se om disse understøtter målene om at tjenestemottakere skal møte et helhetlig tilbud hvor skillet mellom stat og kommune ikke skal kunne merkes. Det er, etter rådmannens mening, nødvendig stadig å påpeke alle tjenesteytere at dette er et viktig mål for arbeidet i alle deler av NAV.

Rådmannen i Trondheim, 02.03.09

Tor Åm
kommunaldirektør

Alf-Rune Hasselø
prosjektleder

